

BISERICA și ȘCÓLA.

Fóia bisericescă, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacțiunii

„BISERICA și ȘCÓLA.“

Êr banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Nr. 262 Metr.

Cerculariu.

Consistórelor eparchiale, și tuturor deputațiilor congresuali.

Prin trecerea la cele eterne a veneratului și acum mult gelitului părinte, arhiepiscop și metropolit *Miron Romanul*, scaunul arhiepiscopesc-metropolitan devenind vacant, consistoriul metropoliei noastre, a dispus ia un timp, să se efeptuască cele, cari în sensul §-lui 155 din statutul organic trebuie să premérgă în scopul întregirii scaunului vacant, și a ficsat terminul întrunirii congresului electoral, în conformitate cu dispozițiunea §-lui 156, combinat cu §-l 151 al statutului organic.

Terminate acum tóte preparativele pentru întrunirea congresului electoral; convoc adunarea prealabilă a membrilor congresului la biserica parochială din cetatea Sibiiu, pe *Mercuri*, în 16 28 Decemvre, a. c., la órele 3 după amédăđi, ér însuși congresul național-bisericesc estraordinariu al provinciei noastre metropolitane, pentru alegerea metropolitului, pe điuva următorii, *Joi*, în 17 29 Decemvre, a. c. la órele 9 înainte de amédăđi, în care đi după terminarea ritualelor bisericesci va urma numai decât deschiderea congresului și se vor începe lucrările congresuale conform prescriptelor §-lui 157, p. 2, din statutul organic.

Dat în reședința arhiepiscopescă-metropolitană, în Sibiiu, la 21 Noemvre (3 Decemvre), 1898.

Presidiul consistoriului metropolitan

Ioan Mețianu, m. p.

Episcop.

Nr. 924/1898.

Protopresbiterul Șiriei în calitate de Comisar Consistorial.

Cerculariu

cătră Onorații membri clericali și mireni, ordinari și estraordinari ai sinodului protopresbiteral gr. ort. rom. din protopresbiteratul Buteni.

Venerabilul Consistoriu diecesan al Aradului, prin ordinul din 24 Noembre 1898, Nr. 6627, a binevoit a-mi încredința onoriñca misiune de-a conduce sinodul protopresbiteral gr. ort. român al tractului Buteni.

Întru îndeplinirea acestei misiuni, pe baza „Regulamântului pentru procedura la alegerea de protopresbiter“ am onóre a convoca pe Onorații membri al sinodului protopresbiteral din tractul Buteni, clericali și mireni, ordinari și estraordinari, la *sinodul electoral*, ce să va țenea în 10 22 Decembre 1898 la 11 óre anteameazi în sta biserică din Buteni.

Obiectele de pertractat sunt:

- 1) verificarea membrilor nou aleși
- 2) alegerea de protopresbiter al tractului Buteni.

Actului de alegere, conform datorinței noastre creștinești și a prescrișelor legii, îi-va premerge celebrarea stei liturgii, împreună cu chemarea sântului Duch, în aceiași đi la 9 óre nainte de amedđi în sta biserică din Buteni.

Șiria, la 25 Noembre (7 Decembre) 1898.

George Popoviciu, m. p.

protopresbiter al Șiriei, comisar consistorial.

Biserica română dela 1700—1761.

II. *Situațiunea bisericească.* După unirea lui Atanasiu cu biserica Romii poporul român din Ardél rămas credincios bisericii și legii strămoșesci, a fost un lung șir de ani fără de nici o organizațiune bisericească. Urmărind evenimentele istorice din această epocă constatăm mai nainte de toate, că întrebarea, dacă după manifestul din 7 Octomvre 1698, subscris de Episcopul Atanasiu și de 34 de protopopi, a trecut la unire și poporul, seau nu, — în trecut a fost rezolvită greșit. Petru Maior adecă susține, că „toți românii din Ardél se uniră în credință“; ¹⁾ ér Laurian afirmă: „istoricii spun, că până la 200,000 de familii române trecură la unire în acea ȝi“ (7 Oct. 1698). ²⁾ Astăđi înse pre basa mărturiei contelui Mikó Imre ³⁾ asupra acestei întrebări numai încape nici o îndoiélă. Dênsul adecă afirmă cu tótă positivitarea, că poporul n'a voit se scie nimic de actul de unire subscris de Atanasiu. Din contră în popor prin actul de unire s'a produs multă amărăciune. Acéstă afirmațiune a sa contele Mikó Imre și-o baséză chiar pre scriitori romano-catolici. Ast-feliu dênsul citéză în cartea sa pe iesuiții Timon și Péterfy. Față de Timon susține, că din tótă ostenéla Archiepiscopului Kpllonici de a uni pre Românii cu biserica Romii, a rezultat numai atâta, că s'a unit Episcopul cu câți-va preoți, dar că s'ar fi unit și poporul nu este adevérat. Poporul nu voesce să scie nimic de unire; ⁴⁾ ér Péterfy în o carte publicată la anul 1741 dechiară, că din popor s'ar fi unit numai două sute.

Constatând faptul acesta adaugem, că esbucnind revoluțiunea lui Francisc Rákoczy (1703—1711) și fiind țara încurcată în rășboiu civil, ér pe de altă parte din cauza amărăciunei produse în popor prin manifestul de unire, — cât timp a ținut revoluțiunea și până la mórtea lui Atanasiu (1713), — încercările de a atrage și poporul la unire nu s'au potut continua. ⁵⁾ Din contră în anul 1711 mai mulți protopopi cer dela Atanasiu, ca să convóce un sinod, cu intențiunea, ca să abstea dela unire. Atanasiu a

conchiămat sinodul în tótna anului 1711. Acest sinod a fost fórte sgomotos, și cei adunați au subscris respingerea unirii, și au silit și pre Episcopul Atanasie, ca să-o subscie. După disolvarea sinodului însă Atanasie a protestat în scris în contra concludelor luate. ⁶⁾

După mórtea lui Atanasiu (1713) scaunul episcopiei unite din Transilvania rămase vacant șapte ani și anume până la 1721. În acest an a fost instalat de Episcop unit Ioan Pataki în Făgăraș, unde din ordinul regelui Carol III se strămutase reședința episcopescă din motivul, că la anul 1715 din necesități strategice s'a reedificat fortăreța din Alba-Iulia, și vechia reședință a metropoliților gr. or. români de odinióră dimpreună cu biserica catedrală a fost demolată precum și din motivul, că în acele părți mărginașe se observase că se desvóltă cea mai mare rezistență contra unirii.

Ioan Pataki a fost de naționalitate român. A fost crescut la iesuiți, și ajungând în etate a fost instituit ca paroch romano-catolic în Făgăraș și missionariu pentru Transilvania. După denumirea întru Episcop unit prin Carol III întemplată la anul 1716, și după multe greutăți ridicate în contra instituirii lui atât din partea Episcopului romano-catolic din Alba Iulia, Martonfy, precum și din partea curiei papale, a fost chirotonit întru Episcop de Episcopul unit din Croația, după ce mai nainte a intrat în tagma monachală după vechile așezăminte ale bisericii orientale.

Ioan Pataki încă ca preot și missionariu a început a propaga cu tótă puterea dogmele bisericii romano-catolice între români, călătorind dintr'o comună în alta și cu ajutoriul miliției imperiale luând biserici dela neuniți. ⁷⁾ Ca Episcop a continuat cu lucrarea sa în această direcțiune — provocând în popor cel mai mare resens. Pataky, ȝice contele Mikó Imre, procedea întru realizarea scopului său atât cu vorbe frumoșe, cât și cu puterea, pentru-că scia să se acomodeze împrejurărilor. ⁸⁾ Cel mai mare resens l-a produs Pataky în popor prin faptul, că a ocupat cu puterea frumoșă biserică din Făgăraș, zidită de domnul țării românesce Constantin Brancoveanu; și pre unul dintre preoții de acolo, carele s'a opus dorinții Episcopului Pataky, și a dechiarat, că voesce să rămână credincios bisericii sale ortodocse, l-a aruncat

¹⁾ Petru Maior istoria bisericească pag. 88.

²⁾ Laurian Docum. ist. pag. 168.

³⁾ Veđi opul lui Mikó Imre „Az erdélyi oláhok uniáltásokról“, descoperit ca manuscrit în biblioteca museului din Cluj de fericitul G. Barițiu, și publicat în un număr restrêns de esemplarie litografate de dlu Vincențiu Babeș.

⁴⁾ Op. cit. pag. 108.

⁵⁾ Bod: Brevis Valachorum in Transilvaniam historia, pagina 273.

⁶⁾ Barițiu: Părți alese din istoria Transilvaniei. Vol. I, pag. 227.

⁷⁾ Veđi Barițiu opul citat pag. 323

⁸⁾ Mikó Imre op. cit. pag. 112.

în temniță. ⁹⁾ În fața acestei situațiuni românii din Făgăraș, s'au adresat cu rugarea către comandantul țării generalul Königszeg. La această rugare comandantul a dispus, ca preotul să-se elibereze, și le-a conces a ține cultul divin în o casă privată. Biserica zidită de Brancoveanu a rămas însă în stăpânirea Episcopului unit; dar poporul nu participa la slujba dumnezeiească.

Fiind aici vorba despre generalul Königseg, înregistrăm aci următoarele: S'au plâns sașii din Ardél către acest general, că în timpul din urmă au scăzut numerice din cauza asupririlor, ce le venia dela aristocrați și dela săcui, precum și că la aceste asupri s'au mai adaus apoi și împrejurarea, că spre scopul de a poté fi ajutați la plătirea sarcinelor, dênșii au primit pre teritoriul lor și un număr de români; dar acesti români în loc ca să-le ajute, le fac mai mult rău, deore-ce îi fură, le dau foc, și încă îi-și farmecă. — Aceste plânsori au provocat compătimirea generalului; și dênșul într'un memorial substernut la 1725 curții din Viena propune, ca românii, cari locuiesc pre teritoriul săsesc, să fiă strămutați în Valachia, carea în urma păcii dela Passarovitz până în Olt aparține la Ungaria, și în locul lor să se aducă colonii nouă germăne. Esbucnind însă nu mult după această un nou războiu cu Turcii, planul propus de Königseg n'a reușit.¹⁰⁾

După mórtea Episcopului unit Ioan Pataky a fost instituit prin decretul regelui Carol III. din 15 August 1728 de administrator al Episcopiei unite din Făgăraș, rectorul școlilor romano-catolice din Cluj Adam Fitter.

În timpul acesta după mărturia contelui Mikó Imre și după cele ce rezultă din o ordinațiune guvernială emisă în acest timp se întâmplă în biserica românească din Ardél o formală turburare. Poporul adecă nu voia, să asculte, și se primescă slujbe dela preoții uniți; ér preoții acestia, ca să prevină și eviteze consecințele acestei stări au mers parte în țera românească, parte în Bănat și în Maramurés, ca să primescă de nou chirotonia dela Episcopi ortodocși, și astfel se-și redobândescă încrederea poporului. Astfeliu de preoți aveau câte două singhelii, și înaintea poporului se justificau cu singhelia primitivă dela Episcopul ortodocs, ér înaintea celor cari favorisau unirea, se justificau cu singhelia dela Episcopul unit.¹¹⁾ Din incidentul acesta guvernatorul de

atunci al Transilvaniei Sigismund Kornis esmite din ordinul regelui Carol III în anul 1728 o ordinațiune, în carea după ce espune, că s'a întâmplat după mórtea Episcopului Pataky, că mulți preoți au mers în țera românească, și au primit chirotonia dela Episcopi șismatici, — dispune: ca toți acei preoți, cari vor fi primit chirotonia dela Episcopi șismatici, și nu vor potea dovedi, că sunt chirotoniți de Atanasiu și de Pataky, să-fiă constrênși a solvi contribuțiune și a face servițiu de iobagi domnilor de pământ. Înregistrând Bod această ordinațiune adauge din partea sa, că preoții mai bucuros plătiră contribuțiune, și mai bucuros se supuseră a face serviții iobăgesci, decât să primescă unirea.

Din timpul, cât a administrat Fitter episcopia unită din Ardél înregistrăm, că în anul 1728 s'a ținut și un sinod, la carele au fost convocați 12 protopopi, secretariul Francisc Boer, procuratorul clerului Francisc Hunyadi și trei iesuiți. Sinodul acesta s'a ocupat cu cestuni, referitorie la disciplina clerului; er în ședința din urma a luat concludsiunea, ca să adreseze Majestății Sale o rugare, ca din averea rămasă de Episcopul Pataky, dar confiscată, să-se înființeze un fond destinat pentru înființarea unui seminarium, în carele să-se crească candidații la preoție, la care fond să-contribuiescă în fie-care an toți preoții, și pentru mai mare siguritate fondul acesta să-se administreze în Viena.¹²⁾

După o vacanță de cinci ani a scaunului episcopiei unite din Făgăraș a fost instituit de Episcop Inocențiu Klein. Dênșul a fost român născut în Sadu, o comună aprópe de Sibiu, și a fost crescut la iesuiți în Cluj, ér sciințele teologice le-a studiat în Nagy-Szombat, unde Kollonici făcuse o fundațiune pentru tineri de rit grecesc. Când a fost propus de Episcop prin sinodul ținut în anul 1729, Klein era încă elev în seminarium, — de unde a fost apoi trimis în mănăstirea dela Muncaciu, ca să-facă novițiatul de monach după ritul grecesc. Din cauza etății sale tinere în Roma i-se făcură mari greutăți. În anul 1730 la întrevinerea unui cardinal de naționalitate spaniol a fost însă confirmat de Episcop, ér la anul 1732 a fost instalat de Episcop unit în Făgăraș, unde a rămas numai până la 1736, când s'a strămutat la Blaj, după ce din partea corónei în locul dominiilor date mai înainte: Sâmbăta și Gherla, s'a dat Episcopiei unite a Făgărașului dominiul și castelul din Blaj.

⁹⁾ Mikó Imre op. citat pag. 113.

¹⁰⁾ Baritiu ap. citat p. 333.

¹¹⁾ Miáo Imre opul citat pag. 116.

¹²⁾ Baritiu op. cit. pag. 337.

Episcopul Inocențiu Klein încă înainte de a fi instalat ca Episcop a substeinut mai multe plânsori curții din Viena în contra asupririi clerului și poporului din partea domnilor feudali. Ca Episcop a continuat cu totă rezoluțiunea a lucra în acastă direcțiune, cerënd a se realiza faptice promisiunile cuprinse în diplomele edate de Leopold I în favoarea clerului și poporului. Până la mórtea regelui Carol III Episcopul Inocenție a substernut 24 de astfeliu de petițiuni și memoriale. Regele Carol III a întâmpinat cu multă bunăvoință întrevenirea Episcopului în favorul clerului și bisericii sale, și Episcopului i-a dat loc în calitate de regalist în dietă: dar dieta transilvană basându-se pre legile țării, garantate și prin diploma leopoldină din 1690, — nu voia să scie nimic de nici una din cererile și pretensiunile Episcopului. Dieta a respins tóte cererile și pretensiunile Episcopului sub cuvânt, că acelea sânt contrarie legilor și constituțiunii țării, și prin acordarea lor s'ar strica buna ordine.

Sub timpul Împărătesei-Regine Maria Teresia Episcopul Inocențiu a mai cerut și alte multe drepturi pentru românii uniți, și anume: ca Episcopul să-aibă vot în guvernul țării, ér în dietă să participe pre lângă Episcopul, teologul romano-catolic, carele se dispuse din timpul lui Atanasiu, ca se funcționeze ca secretariu pre lângă Episcopii uniți — fără de învoiela căruia Episcopii uniți nu puteau face nimic, — precum și șese români fruntași, și adecă trei preoți și trei mineni; ér Blajul să-se recunoscă de oraș, și să aibă dreptul de a trimite la dietă doi deputați. A mai cerut Episcopul, ca românii robili să-fiă aplicați în funcțiuni, și tóte diplomele și privilegiele emanate de regi în favoarea românilor uniți să-fiă confirmate după tóte formele.

Dieta întrunită la 1744 în Sibiu în contra dorinții Împărătesei și Reginei Maria Teresia, carea voia, ca biserica românilor trecuți la unire să-fiă recunoscută și înarticulată în legile țării cu tóte drepturile și prerogativele asigurate bisericii romano-catolice, — respinse tóte aceste cereri sub cuvânt, că acordarea lor invólvă periclu pentru libertatea celorlalte confessiuni.¹³⁾

(Va urma).

Virtuțile teologice.

Binele cu răul îl găsim în lume în o luptă continuă. Acestei lupte este espus omul din cauza slăbirii facultăților sale spirituale, cari în urna pē-

catului protopărinților noștrii nu mai sunt în stare să reziste ușor diferitelor ispite esterne și interne. Din acest impas însă l-a scos D-đeu prin descoperirea voinței sale, sau a legii morale, la împlinirea căreia este îndatorat mai întâi în interesul său propriu.

A face însă o faptă bună în sensul eminent al cuvântului zace numai în puterea lui D-đeu. Și omul însă, înzestrat cu grația d-đească, are putere d'a să apropia d'acesta, dacă îplinește legile morale, și dacă pune în raport fapta sa cu ordinea morală. Dacă din acest raport rezultă, că fapta consună cu legile morale, atunci ea este moral bună, dacă nu, este rea. De unde rezultă, că concordanța dintre faptele noastre și dintre ordinea morală, constituie bunătaea, ér discordanța imoralitatea faptei. Omul însă este o ființă mărginită, și ast-feliu numai treptat póte ajunge la un grad óre-care de perfecțiune. Și precum treptat ajunge la consciința adevărurilor creștinești, tot ast-feliu treptat crește și să întărește hotărîrea lui d'a pune în raport faptele sale cu ordinea morală.

Dacă urmărim cu atențiune starea psihică a omului observăm, că ori-ce act produce o reacțiune asupra spiritului. Prin activitatea morală se naște în internul nostru o dispozițiune morală, ér fie-care activitate spirituală lasă o urmă în sufletul nostru. Activitatea basată pe legile morale formează caracterul constant al sufletului, ér prin neactivitate devine el fără caracter. Aceste dispozițiuni morale, fiind-că aparțin sufletului, nisuiesc earăș la activitate. Ear continua dispoziție d'a împlini ce este corespunđător legilor morale se numește virtute, carea este suma tuturor actelor morale. Contrarul virtuții și al actelor morale este păcatul. În consonanță cu cele două moduri de viață în cari se află omul, și cu cele două sfere de activitate morală (legea naturală și cea pozitivă divină) la care este avisat, sunt și două feluri de virtuți, dintre cari cele dintâi sunt virtuțile cardinale a-le ordinii naturale, ér celelalte sunt virtuțile teologice a-le ordinii supranaturale.

Virtuțile cardinale erau cunoscute deja în filosofia veche, și sunt următoarele: prudența, dreptatea, cum pētare și curajul; sântii părinți basându-se la enumerarea lor pe locul din cartea Înțelepciunii 8, 7 le numesc cele patru petre fundamentale a-le edificului spiritual, cele patru rîuri a-le raiului pământesc, și cele patru roți a-le carului mistic, căutând a-le lămuri în feliurite moduri; ér cele

¹³⁾ Barițiu opul citat.

teologice sunt după ap. Paul (I Corinteni 13, 13) credința, speranța și dragostea.

Apostolul Pavel, acest „vas ales“ al Domnului vorbind despre ele dice: „și acum rămâne credința, nădejdea, dragostea, aceste trei; cea mai mare din acestea însă este dragostea“. Ele se numesc teologice sau d-đești, pentru-că să referesc imediat la D-țeu. Ele sunt momentele esențiale a-le cultului d-đeesc intern; — sunt fundamentul tuturor virtuților intelectuale și morale, sunt fundamentul pe cari se bazează întreaga viață religioasă. Ele stau în raport cu cuprinsul religiunii obiective, carea conține adevăruri teoretice sau a-le credinței, adevăruri practice sau a-le dragostei și adevăruri referitoare la speranță. Ele stau în raport și cu cele trei facultăți spirituale a-le omului, cari sunt baza religiunii, adică cu rațiunea, voința și sentimentul său. Credința corăspunde rațiunii, dragostea voinței și speranța sentimentului omenesc. Adevărurile teoretice sau a-le credinței luminează rațiunea omului și deșteaptă și nutresc în el cunoștința despre D-țeu, și credința în D-țeu; adevărurile morale înriuresc asupra voinței omului, spunând voinței lui, legea lui D-țeu, ca principiu pentru activitatea morală a lui și deșteaptă și nutresc în el dragostea către D-țeu; adevărurile speranței, înriuresc asupra sentimentului omului și deșteaptă și nutresc în el dorința după fericirea adevărată și speranța în D-țeu dătătorul acestei fericiri.

Aceste trei virtuți formează un întreg nedes-părțibil, așa, că unde este una trebuie să fie și celelalte două. Ele sunt cheia prin cari ne putem reuni cu D-țeu, căci „fără de credință nu este cu putință a plăce lui D-țeu, că trebuie cel-ce s'apropie la D-țeu să creadă cum-că este“. (Evrei 11, 6). Tot așa de neapărată trebuință este spre mântuirea noastră și speranța: „prin nădejde ne-am mântuit“. (Romani 8, 24); ér cea mai mare dintre ele este dragostea. „De aş grăi în limbile omenești și îngerești, iar dragoste n'am, făcutu-m-am aramă sunătoare, și chimval răsunător. Și de aş avé prorocie, și de aş ști toate tainele și totă știința și de aş avé totă credința, cât să mut și munții, iar dragoste n'am, nimic nu sunt“. (I Cor. 13. 1, 2.)

Prețul acestor virtuți e cu atât mai evident, dacă luăm în considerare originea și conexul lor cu celelalte virtuți. Ele sunt efecte a-le grației Duhului Sânt, și ca atari sunt însufiate. Ca această însufiere să aibă asupra omului efectele binefăcătoare să cere și din partea lui să conlucre cu ele. Și deși primul

îndemn e de origine d-đească spre realizarea mântuirii omului e neapărată lipsă conlucrarea lui. Prin aceste virtuți să naște în om un element supranatural, care rămâne în om numai până atunci, până când omul nu-l alungă prin vr'o faptă rea.

Virtuțile teologice sunt baza și condițiunea tuturor celorlalte virtuți, și conform credinții, speranții și dragostii noastre interne va fi și viața noastră externă.

De aici uămază, că noi să căutăm să alimentăm în noi aceste virtuți, precum au făcut-o această cuviosii din toate timpurile rugându-se: Dómne învioșază în noi credința, înmulțește și întărește în noi nădejdea și învăpăiază în noi focul dragostei Tale.

Să cere mai departe, ca noi să exercităm cât mai des aceste virtuți, fiindu-ne punctul de plecare în toate judecățile și aplicațiunile noastre. Acesta o vom face cu succes atunci, când vom privi atât la partea materială cât și la partea formală a fie-cărei virtuți. Să vedem ce pretinde fie-care virtute dela noi și ce însemnătate are motivul obligător al fie-căreia. Cu cât vom face acesta mai des, cu atât mai vii și mai trainice, vor fi aceste virtuți în noi, ér ca mijloace ajutătoare spre acest scop sunt de recomandat formele de rugăciune stabilite și recomandate de biserică.

După cele amintite în general despre aceste virtuți în cele următoare vom tracta în special despre fie-care.

(Va urma.)

Însemnătatea escursiunilor școlare.

Nimic mai greu, decât a împărtași elevilor incredințați nouă cunoștințe din ramii obiectelor de învățământ, pretinse de planul de învățământ al autorităților noastre școlare, dacă învățătorul în demersul învățământului nu dispune în suficient de acelea mijloace educative, prin mijlocirea cărora și-ar căștiga elevii idei cât mai clare asupra obiectelor, cari au valoare pentru întreaga durată a vieții elevului.

Un lucru incontestabil este, că aranjamentul școlilor noastre în general față cu aranjamentul școlilor din Germania — patria pedagogilor mai însemnați, — se află pe o treaptă cu mult mai inferioară și îndereptul lor.

Patria adeveratei pedagogii științifice și a sistemului de învățământ bine arondat, este necondiționat Germania, unde se adună tineri talentați din toate regiunile lumii, ca se studieze adevăratele principii pedagogice metodice-didactice, ca re'ntorcându-se în patria lor, să amelioreze soarta învățământului școlar.

Fără indoială, merita a fi studiate școlile germâne, cari în raport cu a-le noastre stau în toate privințele

pe o treaptă cu mult mai superioară, — ear' acest fapt urmăzează din împrejurarea, că de o parte școlile germâne sunt mai bine arondate și provădute cu felurite mijloce de învățământ, ear de altă parte corpul didactic este mai bine cualificat și devotat învățământului școlar.

Unul dintre mijlocele mai puternice educative de care se usiteză ađi școlile germâne sunt așa numitele „escursiuni școlare“ care — în urma principiului, că prin mijlocirea acestor escursiuni, li se ofere elevilor o cale mai accesibilă spre aș-i căștiga cunoscințe cât mai temeinice și imprimătoare pentru mintea lor, prin o intuițiune cât mai directă a lucrurilor concrete — sunt la înălțimea valorii lor.

Am susceptat practicând acest mijloc educativ, vr'o câțiva ani de arëndul; deși nu în cerc vast, — între limitele regiunilor mai apropiate a-le comunei mele — și scopul mi-am ajuns; căci, c-a ce nu potém esauria în cadrul mărginit al școlei, am esauriat prin escursiunile școlare.

Escursiunile școlare oferindu-ne materialul de a gata, sunt de o deosebită importanță, decât acel material brut, pe lângă unele esplicațiuni practice, trebuesce prelucrat și comunicat în ăstmod, în forma cea mai concretă elevilor. — Luând în considerațiune, greua misiune și responsabilitate a învățătorului nostru, față de demersul progresului ce-l desvöltă ăilnic și în ordinea complectă recerințelor, nici că pôte face mai mult peste marginea potințelor, ca acel făcut până acuma — pe lângă tótă buna voința și zelul seu — în conformitate cu metoda usitată până aici.

Timpu progresist însé apeléază la noi, ca să dăm loc pretensiunilor moderne — fără de cari nu potém ținé paș cu înaintarea aloralte popóre — și asta o vom poté face — dacă în unele sfere a-le activității năstre școlare, vom mai abandona încâtva metoda usitată.

Cine va denega, că escursiunile școlare nu ofer în abundență cunoscințele pretinse de programul învățământului nostru? Religia, istoria, științele naturale: zoologia, botanica și mineralogia, fisica, geografia, constituția, matematica etc. tóte le potém rezolva și amplifica în modul cel mai lesnicios și practic.

Cartea naturei prin escursiuni ni este deschisă, și n'avem, decât se frunzărím paginile ei, ca să potém cunósce pre Suveranul ei, cel ce le-a creat și le guvernează cu o deosebită înțelepciune; a privi diferitele monumente, cetăți, zidiri vechi cu enararea evenimentelor momentuoase referitoare la acestea, a privi riuri, șesuri, coline, dealuri, munți, animale, plante, minerale, fenomene naturale cu cauzele lor, împărțirea cutărei comune, opid, oraș cu locuitorii lor după naționalitate, confesiune, ocupațiune etc. materialul ni se presintă de a gata, decât învățătorul destoinic are datorința de al preda în modul cel

mai adevărat și bine priceput, căci în acestea se cuprinde: istoria, geografia, istoria naturală, fisica etc.

Pe lângă aceea, că escursiunile școlare din punct de vedere al pedagogiei științifice influințează fôrte mult asupra culturai minții elevului prin înmulțirea cunoscințelor, — are înriurință și mai bine făcătoare asupra culturai inimii, a culturai religioase morale, — care este scopul întregii instrucțiuni școlare.

Aici i-sé imbie învățătorului cea mai bună ocașiune de a cunósce inima elevilor și a influința asupra lor, unde elevii fără rezervă, își descoper însușirile lor individuale: căci prin relațiunile intime ce se desvöltă la asemenea ocașiuni între elevi și învățător, și iubirea reciprocă crește și se nătaresce, fără de carea nici un feliu de disciplină școlară nu și-ar ajunge scopul dorit.

Voința elevului se nătaresce de a face bine și a evita răul, condus fiind întrú tóte împrejurările escursiunei de buna supraveghiare și atențiune a învățătorului.

Buna-voința și iubirea de-aprôpelui în asemenea escursiuni se desceaptă, cari așa dicând sunt germenul moralității.

Astfeliu se desvöltă în elevi sentimentul de dragoste, dreptate, bună-voință, cari sunt tocmai scopul întregului învățământ școlar.

La alegerea escursiunilor este necesar să ținem cont, de asemenea ținuturi, cari în variațiunea lucrurilor instructive sunt mai bogate, și mai puțin costisitoare.

Precedând efectelor căștigate prin asemenea escursiuni cu elevii mei, confirm cu alții competenți în chestiunea asta, că numai cei puțin interesați vor denega importanța acestui mijloc educativ, pe carele în mare parte 'l reclamă spiritul progresist a pedagogiei de ađi.

A. Bădescu,
învățător.

D I V E R S E.

* *Invitare.* Societatea de lectură „Andrieu Șaguna“ invită cu tótă onórea la ședința publică ce se va ținé Duminecă în 29 Novembre st. v., în memoria Marelui Archiereu Andrieu, în sala cea mare a edificiului nou seminarial. Inceputul la 7 óre séra. Sibiu, în 24 Novembre, 1898. Comitetul arangiator. — Ofertele benevole în favorul societății se vor cuita cu mulțămită pe cale publică. NB. Întrarea va fi prin strada „Spinarea Cănelui“ (Hundsücken).

Program. 1. „Cuvânt de deschidere“, rostít de președintele Dr. I. Stroia; 2. „Nóptea“, de F. Abt, esecutată de corul societății; 3. „Mijlocele, prin cari se asigură propășirea unui popor“, disertație de v.-preș. Ilie Hociotă, cleric în cursul al III-lea; 4. „Duo brillant“ pentru 2 flaute de Kuhlau, esecutat de Georgiu Henția, cleric în cursul al III-lea și Emilian Tărchilă, cleric în cursul al II-lea; 5. „Fulger“, poesie de G. Coșbuc, de-

clamată de Iosif Comanescu, cleric în cursul al III-lea; 6. „Despre influințele binefăcătoare ale calamităților asupra omului“ disertație de Nicolau Șandru, cleric în cursul al II-lea; 7. Orchestră: a) „Într'un album“, de G. Dima, b) „Gavotte“, de Czibulka Alphons, executate de orchestra societății: 8. „Vespasian și Papinia n“, dialog de I. Negiazzi, predat de Iosif Comanescu, cleric în cursul al III-lea și Zenovie Popovici, cleric în cursul al II-lea; 9. „Era năptea întunecată“, de G. Dima, executată de corul societății.

* *Archiereu în Bucovina.* După cum comunică ziarul „Patria“ din Cernăuți, Maiestatea Sa Monarhul s'a îndurat să numească pe I. P. C. Sa d-nul vicarin de scaun Dr. V. V. de Re p t a, Archiereu al Rădăuților.

* *„Revista Economică.“* Aflăm că Delegațiunea de 5, emisă de conferința directorilor de bancă, ținută la 25 și 26 Iunie a. c., s'a întrunit în Sibiu la 27 Nov. a. c., și a decis, ca cu începere de la anul nou 1899, să se înființeze un organ publicistic intitulat „Revista Economică, organ pentru societăți financiare și comerciale“. Direcțiunea acestei reviste a fost încredințată secretariului Delegațiunii, Dlui Dr. Corneliu Diaconovich. Revista se va publica în fascicule lunare, formatul „Transilvaniei“, în estensiune de 40 pag. de fie-care număr, și va cuprinde articole de politică financiară, studii de administrație și de manipulație tehnică financiară, se va ocupa cu chestiuni comerciale, agronomice și industriale, cu mersul lucrării institutelor noastre financiare și comerciale cu învățământul și literatura noastră economică, și va da o deosebită atențiune și legislațiunii și jurisdicțiunii de interes economic; în fine va publica cursurile de bursă, sortările, anunțurile societăților noastre economice etc. Astfel „Revista Economică“ va fi chemată a suplini o lacună mare în viața noastră economică, și va avea să fie un călăuz și sfetnic atât al instituțiilor noastre economice, cât și preste tot al cercurilor ce se ocupă cu diferitele ramuri ale economiei. „Revista Economică“ s'a pus pe baza principiului cu totul nou în literatura noastră publicistică, că va remunera toate articolele ce le va publica, și astfel va putea conta la concursul unui cerc întins de puteri competente. Prețul de prenumărare s'a stabilit în suma de fl. 5. pe an. Numărul de probă va apărea cu finea anului curent.

* *A apărut!* Cartea dlui D. Voniga, cu titlul „Espunerea spiritismului“ deja a apărut. Volumul de 12 cote tipar, prin tiparul frumos și esteriorul elegant ni-se prezintă în cea mai plăcută formă. — În bogatul cuprins al acestei cărți speciale, autorul espune cu multă îngrijire și în mod sistematic Istoria, dezvoltarea și lățirea spiritismului ca nouă credință, lătită mai virtos în cercurile așa numite „inteligente“. — În partea a doua produce interesante mărturii și dovezi despre feluritele experimentațiuni mediumniste și manifestațiuni sau fenomene spiritistice.

Autorul procede din punct de vedere antispiritistic și combate cu asprime rătăcirile celor înclinați spre misticism. Prin mărturii și dovezi produse arată înșelăciunile celor cu închipuire vie și halucinanți. În

partea a treia a opului seu autorul trage vëlul de pe fața șarlatanilor și a înșelătorilor, cari prin actele lor secrete și producțiunile lor spiritistice induc pe cei naivi în erori, pe când ei își umplu posuarele și își eluptă poziție în societatea blasivă.

Cartea interesantă se poate procura dela autor în A r a d str. Deák-Ferencz Nr. 18—4 și la Tipografia diecesană cu 1 fl. 50 cr. exemplarul.

† *Necrolog.* Cu durere aduc la canosciință tuturor neamurilor, că mult iubita mea mamă Te o d o r a Andron n. Stoian, după suferințe grele și dureri mistuitoare împărțită fiind cu santele taine, a adormit în Domnul Sâmbătă în 28 Nov. v. a. c., la orele 5 p. m., în etate de 72 ani ai vieții sale pământesci și 54 ani ai căsătoriei sale

Înmormântarea i-se va întâmpla Luni în 30 Nov. v. a. c. orele 10 a. m. în cimiterul comun gr. or. din loc.

Vărsând pe mormentu-'i lacrimi de adâncă durere rog pre înduratul Dumnezeu, s'o așeze în locașurile dreptilor. — Eternă-'i fie amintirea! — Sara-vale, în 28 Nov. v. 1898. Simion Andron, inv.

* *Constituire.* Societatea academică, social-literară „România-Jună“ din Viena s'a constituit pe anul 1898/9 în următo rul mod: Președinte: Med. Mariu Sturza; Vice-președinte: Forest. Aurelian Turcan; Secretar I.: Iur. Mihai Popovici; Secretar II.: Iur. Bogdan cav. de Pruncul; Cassar: Med. Nicu Dracinschi; Controlor: Techn. Eugen Muntean; Bibliotecar: Med. Ricard Liuche; Econom: Med. Ilie Ganea. Comisia literară: Med. Mariu Sturza, Iur. Guileliu Șorban. Iur. Mihai Popovici, Med. Nicu Dracinschi, Iur. N. Carabioschi. Comisia revădătoare: Med. Alesandru Crăciunescu, Forest. Arcadie Procopovici, Techn. Eugen Muntean.

* *„Moda Ilustrată“.* Numărul 46 al „Modei Ilustrate“ aduce pe pagina primă 2 gravuri perfecte, cari înfățișază 2 capete tinere cu nisce pălării cu mult șic, a doua pagină conține o cronică a modei foarte interesantă și o mulțime de monograme frumoase; mai departe aduce ér grupuri de toilete din cele mai distinse și diferite cu descrierea lor foarte amănunțită. Asemerea și rochii pentru fete și paltone de băeți sunt descrise. Suplimentul grătit representă un tipar dela o jachetă modernă pentru dame. Partea literară e și acum variată și interesantă.

* *Apel.* A trecut mult timp și biserica noastră n'a putut avea lucrări canonice, care se pună în deplină canosciință pe toți fi ei despre toate rinduelile, canoanele și legiuirile întocmite în cursul timpului, spre a se lumina calea pentru un mers normal, bine disciplinat. S'a tipărit la 1842 singura colecțiune a canoanelor numită Pidalion sau cârma bisericeii. Acel Pidalion a devenit foarte rar. Dar în prezente și mai ales în viitor când clerul este și va fi și mai mult canoscătoriu de spiritul bisericeii, socotim că este neapărată o lucrare canonică călăuzitoare vieții păstoriului român și povățuitoare pentru tot românul în ceea ce se atinge de biserica noastră națională. Pentru acesta am întreprins publicarea unei lucrări canonice de drept bisericesc. Această publicațiune se deosebesce de tot ce s'a făcut până acum. Toate cestiunile canonice sunt înserate alfabetice. Toate canoanele, care se rapörtă la o cestiune sau principiu canonic, sunt grupate spre înlesnirea tuturor. Fie-care canon și fie-care grupă de canoane este urmată de interpretarea cuvenită și de principiile necesare pentru aplicațiune în viață. Canoanele tuturor sinódelor ecumenice și locale și ale sfinților părinți nu sunt pierdute nici unul din vedere, ci toate pentru grupa respectivă pentru înlesnire. Consistoriile vor avea tot grupat spre aplicarea limpede a ori cărei prescrip-

țiuni canonice conexasă cu toate canoanele. Preotul paroh și ajutorii vor afla dreptariul conducerei lor, spre a nu fi nimeni indus în eroare prin necunoșterea legilor bisericești, iar laicii ca fii ai bisericești vor fi puși în cunoștință de legislațiunea și drepturile bisericești lor. Acestea constituiesc partea I. Ca a doua parte urmăzează principiile regulamentare și legale întocmite de S-tul Sinod și de corpurile legiuitoare pentru trebuința bisericești. În partea această, pe lângă cele cuprinse în text despre căsătorie, s'a adăugat un complet tablou din Pravila mare, despre toate gradele de rudenie, încât ori-ce cleric la trebuință va găsi tot ceea ce este necesar pentru casurile de căsătorii permise și nepermise de biserică. După acestea un Apendice tractează pe scurt despre administrațiunea din celelalte biserici ortodoxe naționale. Prima colă fiind deja dată la tipar și dorind a se câte exemplare să putem tipări, vă rugăm să binevoiiți în interesul culturii bisericești naționale să puneți în cunoștință clerului din jurisdicțiunea respectivă și pe ori-ce fiu al bisericești ortodoxe române, îndemnând d'a se abona la această lucrare, nefiind mijloace d'a se tipări fără concursul binevoitoriu al tuturor. Lucrarea întreagă va consista aproximativ din 75—80 côle 8°, va fi formată din 2 volume și va costa pentru abonați câte 4 lei volumul, iar pentru ceilalți câte 7 lei volumul. Prețul cu care se dă abonaților este precis costul tiparului. Numele abonaților vor fi publicate la sfârșitul volumului al II-lea. Listele de abonament vă rugăm să aveți bună voință de a ni le înapoia cât mai curând. Și pentru că tiparul necesitează cheltueli, d. d. abonați sunt rugați a ne trimite costul odată cu înapoarea listei. Am redus prețul pentru abonați tocmai pentru ca să avem din parte-le înlesnirea cheltuelilor tiparului. D. G. Boroian, licențiat în teologie, doctor în filosofie, profesor la Seminarul din Iași.

O listă de abonamente se află la Redacțiunea foii Diecesane, unde se și pot insinua eventualele abonamente.

C O N C U R S E.

Pentru deplinirea stațiunii învățătoresci din **Ghiroda** (inspectoratul Timișorului), se escrie concurs cu termen de **30 de zile**, dela prima publicare în foia diecesană „Biserica și Școala“.

Emolumentele anuale sunt: 1) În bani 180 fl.; 2) 40 chible bucate, și anume 30 grâu și 10 cucuruz; 3) 24 metri de lemne din cari să se încălzească și sala de învățământ; 4) 5 jughere de pământ, după care alesul va avea se supărte sarcinile publice; 5) dela înmormântări, unde va fi poftit 50 cr.

Dela recurenți se recere evalueațiunea prescrișă de lege, notându-se că cei cu evalueațiune superioară vor fi preferați. Se cere și aptitudinea de a instrua și conduce corul vocal existent.

Reflectanții sunt avisați, ca să-și asternă recursele, instruate cu documentele recerute, și adresate comitetului parochial, la Prea On. Domn ppresbiter tractual Dr. Tr. Putici ppresbiter în Timișoara Fabric, având să se presente, înse nu în ziua alegerii, în vreo duminică ori sârbătoare spre a-și arăta în s. biserică desteritatea în cântare și tipic.

Din ședința comitetului parochial, ținută în Ghiroda, la 18 Octomvrie 1898.

Comitetul parochial.

Cu consensul ppresb. tractual: Dr. TR. PUTICI, m. p. inspector de școle.

—□—

Conform ordinului ven consistoriu din 15/27 Octomvrie a. c. Nr. 5730, se escrie concurs pentru deplinirea parochiei de prima clasă, din **Cenadul-sârbesc**, protopresbiteratul B.-Comloș, devenită în vacanță prin moartea preotului George Telescu cu termen de alegere în **30 de zile** dela prima publicare și pe lângă emolumentele:

1. Una sesiune pământ, din carea va folosi numai jumătate până la depurarea datoriilor remase pe aceea, după răposatul preot.

2. Birul și stolele usuare, care toate dau un venit anual curat de 800 fl., conputându-se întreaga sesiune.

Alegându-l preot va suportă: darea directă, ecuivalentul și regularea apelor.

Dela recurenți se cere evalueațiune de clasa primă, având a-și ajusta recursele conform §. 13 din Statut și a § 15 din Regulament, și adresându-le comitetului parochial se le substearnă Prea On. D. Paul Miulescu ppresbiter în Nagy.-B.-Comloș; ér până la alegere se-se prezente în biserică din Cenad cu observarea § 18 din Regulament spre a-și arăta desteritatea în oratorie și rituale.

Cenadul sârbesc din ședința comitetului parochial gr. or. rom. ținuta la 15/27. Noemvrie 1898.

Mircu Nicolas, m. p.

D. Bozian, m. p.

președinte.

notariu.

n conțelegere cu mine: PAUL MIULESCU, protopresbiter ases. cons.

—□—

Pentru indeplinirea vacantei parochii din **Șușanoveți** protopresbiteratu' Belințului se escrie concurs cu termen de **45 de zile** dela prima publicare în foia diecesană pe lângă emolumentele stipulate de comitetul parochial la minimul de 400 fl. v. a.

Parochia fiind de clasa III. recurenții vor avea a produce evalueațiunea prescrișă în Regulamentul pentru parochii.

Recursele sunt a-se înainta în termenul de sus la P. On. oficiu protopresbiterat în Belințiu.

Reflectanții vor avea a se presenta în vreo Duminică ori sârbătoare în s. biserică de acolo cu observarea §-lui 18 din Regulamentul pentru parochii spre a-și arăta desteritatea omiletică și rituală.

Șușanoveți, 16/28 Noemvrie 1898.

Comitetul parochial.

Cu scirea mea: IOSIF GRĂDINARIU, m. p. protop.

—□—

Pentru indeplinirea definitivă a postului de învățătoriu din comuna **Revetișu** se deschide concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în foia diecesană Biserica și Școala. Emolumentele sunt: 1) bani gata 180 fl.; 2) conferinție 10 fl.; 3) paușal de scris 5 fl.; bucate 10 cubule, 5 grâu, 5 cucuruz, 6 orgi de lemne, din care se va încălzi și școala, 2 jugere de pământ, cuarțir liber și grădina de legumi.

Recursele ajustate conform regulamentelor școlare adresate com. parochial sunt a-se trimite preonoratulu Domn Ioan Morariu administrator protopresbiterat în Buteni (Butyin) având recurenții a-se presenta în vreo duminică ori sârbătoare în sta biserică din loc pentru de aș arăta desteritatea în tipic și cântările bis.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine; IOAN MORARIU. m. p. adm. protoppr.

—□—